

2. Ващенко Г. Виховний ідеал : підруч. для педагогів, виховників, молоді і батьків / Г. Ващенко. – Полтава : Полтав. вісн., 1994. – 190 с. – (Твори ; т. 1).

3. Петренко Л. М. Внесок Г. Ващенка у розбудову системи національної освіти і виховання / Л. Петренко // Збірник наукових праць Херсонського державного університету. – Серія „Педагогічні науки”. – Вип. 79. – Херсон, 2017. – С. 35-41.

Дарія Шелест

ПОГЛЯДИ Г. ВАЩЕНКА НА СИСТЕМУ ОСВІТИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Становлення незалежності України, потреба розбудови національної системи освіти і виховання зумовили зростання інтересу до педагогічної спадщини українських педагогів як важливого джерела розвитку сучасної педагогічної теорії та практики. До таких педагогів належить Григорій Григорович Ващенко (23.04.1878 – 02.05.1967), теоретик і практик, професор – широко відомий вчений. Г. Ващенко вихователь майбутніх педагогів і осмислювач педагогічної справи, автор багатьох статей і книжок, запроваджував викладання рідною мовою. Інтерес до творчості цього великого українського педагога зумовлений значною актуальністю для нашого часу його педагогічної спадщини, в основі якої лежить ідеалістичне світосприймання наукових ідей у поєднанні з високою людяністю. Його ім'я пов'язане із збагаченням педагогіки багатоплановими, різноаспектними психолого-педагогічними працями, серед яких “Проект системи освіти в самостійній Україні”, “Загальні методи навчання”, “Виховання волі і характеру”, “Виховний ідеал”, “Виховання любові до Батьківщини”.

Зараз Україна переживає докорінну зміну підходів до освіти та соціокультурної політики в цілому, питання освіти й виховання завжди були, є, і будуть актуальними. Деякі важливі проблеми, які прямо чи посередньо відносяться до теми нашого дослідження, містяться в працях В. Каюкова, К. Кіндрася, Ю. Руденка, З. Сергійчука, С. Стефанюк, Т. Усатенко.

Метою нашої статті є аналіз поглядів Г. Ващенка на систему освіти української молоді.

Г. Ващенко в основу системи освіти в самостійній Україні ставить подолання більшовицької системи, її тоталітарного характеру, що спрямовували освіту і виховання підростаючого покоління як знаряддя у боротьбі за опанування світу. Він рішуче виступав проти методів рефлексології, поширених у СРСР, у тому числі й Україні, у вихованні молоді, вважаючи їх насильством над психічними процесами людини. Така система освіти не могла відповідати потребам українського народу, який століттями плекав духовні цінності, що втілювалися в його високій культурі, літературі і мистецтві, а також стали основними складниками побуту широких народних мас.

До освітньо-виховної системи професор Г. Ващенко включав молодіжні організації як фактор підсилення виховного впливу на молодь. Такі організації повинні існувати при кожній школі під керівництвом досвідчених педагогів, які б сприяли вихованню в молоді любові до Батьківщини, підтримували її прагнення до боротьби за незалежність. Він зазначає, що активна співпраця молоді виховує дух товаришкості, солідарності, дисциплінованості, взаєморозуміння, розвиває в молоді ініціативу, сміливість, рішучість, винахідливість, творчий підхід до розв'язання тих чи інших проблем. Г. Ващенко вважає, «Щоб виховати молодь, треба добре знати закони, яким підлягає надзвичайно складне й різноманітне психічне життя людини, але крім того, треба вміти розбиратись в індивідуальних властивостях молодої людини зокрема» [3].

Проаналізувавши педагогічну спадщину Г. Ващенка ми можемо виділити такі погляди педагога:

1. Виховання «взагалі» не існує, воно повинно носити національний характер, формувати ціннісні орієнтації відповідно як до національних традицій, психічних і природних здібностей українців, так і до загальнолюдських здобутків науки і культури. Воно повинне сприяти успішній соціалізації молоді в суспільстві.

2. Виховання повинно спиратися на ретельне спостереження, дослідження як окремої особи учня, так і цілого колективу. Саме такий підхід надає його спадщині фундаментального значення. Педагог зазначає, що треба послуговуватись не лише нашим традиціями, а і завданням, що ставить перед нами сучасне й майбутнє.[2].

3. Найважливішою є думка педагога про те, що «Основною проблемою всякої педагогічної системи є виховний ідеал як мета виховання... У свою чергу виховний ідеал того чи іншого народу залежить від його державного устрою, світогляду, релігії й моралі, від рівня розвитку культури, від його національних властивостей» [1, с. 11]. Г. Ващенко у праці «Виховний ідеал» розкрив узагальнений образ виховного ідеалу українця, який ґрунтується на двох головних принципах: християнській моралі та українській духовності. Видатний український педагог вважав, що природний шлях розвитку людства полягає в тому, що кожна нація живе своїм державним і культурним життям, розвиває свої творчі здібності і мирно співпрацює з іншими народами.

4. Головним завданням педагога є формування особистості дитини з високоморальними рисами характеру, здатної оволодіти цінностями духовних скарбів української культури та мати прагнення до самовдосконалення і навчання протягом усього життя.

5. Не менш важливим є естетичне виховання українців. Наш народ з давніх-давен виявляє великі природні естетичні здібності. Що ж до самого змісту естетичного виховання, то його можна розподіляти на естетику побуту, сприймання красоти природи, сприймання творів мистецтва й художню творчість в різних галузях, – зазначає педагог.

6. Важливим завданням школи педагог вважав фізичне виховання молоді. Воно є джерелом різноманітних радощів: відчуття власного здоров'я й сили, радість товариського єднання і інше.

Українська молодь повинна пам'ятати уроки минулого й готуватись до боротьби за незалежність України, щоб навіки утримати її самостійність.

Професор Г. Ващенко у своїх працях багато уваги приділяв проблемам виховного ідеалу як меті виховання. В основу виховного ідеалу він поклав загальнолюдські та національні цінності, моральні закони творення добра і боротьби зі злом, за побудову справедливого ладу, виплеканого на любові та красі.

У підручнику для педагогів, виховників, молоді і батьків «Виховний ідеал» професор Г. Ващенко характеризує різноманітні виховні ідеали, зокрема глибоко аналізує ідеал більшовицький, ідеал націонал-соціалістичного виховання, показує знак рівності між ними як породженням тоталітарних систем. Український ідеал формувався протягом багатьох століть, поступово накопичуючи нові й нові якості, ніби зводячи своєрідну піраміду.

Сучасна педагогічна громадськість, і зокрема учительська молодь, наслідуючи заповіді Г. Ващенка, цього відданого Україні вченого, творця вітчизняної виховної системи, вшановує пам'ять звиязця, беручи участь у діяльності Українського педагогічного товариства імені Григорія Ващенка, вивчає творчий спадок одного з найзначніших вчених-педагогів України, прагне втілити у практику відбудови національної школи незалежної держави найсуттєвіше з того, що нині допомагає зводити національну систему виховання та освіти української молоді.

Підсумовуючи вище сказане, ми прийшли до висновку, що творча діяльність Григорія Ващенка являє собою окреме й значне явище української науково-дослідної думки 20-60-х років ХХ століття. Основним завданням педагогів, вихователів Г. Ващенко вважав підготовку людей, які могли б служити своїми знаннями й працею Батьківщині. Освітня система українського народу має свої національні, фізичні й психічні особливості, і має творити свій національний український виховний ідеал на засадах християнства й загальноєвропейської культури.

Список використаної літератури

1. Ващенко Г. Виховний ідеал : підруч. Для педагогів, виховників, молоді і батьків / Г. Ващенко. – Полтава : Полтав. Вісн., 1994. – 190 с. – (Твори ; т.1).

2. Петренко Л.М. Завдання національного виховання: погляди Григорія Ващенка / Л.М. Петренко // Дидаскал : часопис кафедри педагогіки ПНПУ ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2018. - № 18. С. 157-160.

3. Петренко Л. М. Внесок Г. Ващенка у розбудову системи національної освіти і виховання / Л. Петренко // Збірник наукових праць Херсонського державного університету. – Серія „Педагогічні науки”. – Вип. 79. – Херсон, 2017. – С. 35-41.